

AVONDVERGADERING

(Bijeenroepingsuur 8 namiddag)

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van het wetsontwerp **Beperking van het verhaalsrecht, bedoeld in hoofdstuk V der Armenwet (5864)**.

De beraadslaging wordt hervat.

De heer Niers (K.V.P.): Mijnheer de Voorzitter! Het is wel een bijzondere speling van het lot, dat bij de openbare behandeling van het wetsontwerp tot beperking van het verhaalsrecht, bedoeld in hoofdstuk V der Armenwet 1912, van de zijde van de K.V.P. zowel in de Tweede Kamer als in de Eerste Kamer het woord wordt gevoerd door een lid, dat hiermede voor het eerst in het openbaar gaat deelnemen aan het gemeen overleg van Koning en Staten-Generaal. Was het mejuffrouw Kok in de Tweede Kamer, die met haar rede — zoals zij het noemde — de „kamerspits” mocht afbijten, aan mij is het voorrecht dit in deze Kamer te doen.

Tot het onderwerp zelf komende, constateer ik uit het schriftelijk vooronderzoek de algemene erkenning door de Kamer, dat de geldende regeling van het verhaalsrecht in de Armenwet 1912 geen weerslag meer was van hetgeen de praktijk op het stuk van de toepassing van het verhaalsrecht te zien gaf en het sociale denken aan desiderata naar voren had gebracht. Op zich was het de moeite waard even stil te staan bij de omstandigheid, dat de thans nog geldende verhaalregeling in grote lijnen feitelijk reeds dateert uit 1854 en nadien geen essentiële wijziging heeft ondergaan tegen de achtergrond van een zo grootse evolutie van het maatschappelijk leven als de laatste eeuw heeft te zien gegeven. En dan te bedenken, dat de Armenwet van 1854 wel gezien wordt als het eerste wetgevende resultaat van onze sociale politiek. Maar wij zijn thans niet bijeen om het bestaan van de Armenwet 1854 te herdenken, maar om op het stuk van het verhaal vanuit deze Armenwet een brug te slaan naar een nieuwe, algehele regeling, die de Armenwet zal vervangen. Het moeilijke punt is echter, dat het Parlement — en mag ik misschien vragen: de Minister zelf ook? — over deze andere oever bij de beoordeling van dit ontwerp gedeeltelijk in de mist bouwt. Wij weten immers wel vanuit welke oever wij bouwen, maar niet waar aan de andere zijde het bruggehoofd staat en de brug moet worden geslagen. Ik heb, Mijnheer de Voorzitter — en nu vraag ik van mijn gehoor enige ruimtiefantasie —, het gevoel mij met dit ontwerp te bevinden op de brug van een heftruck, die ons naar een mistige toekomst rijdt, in de hoop en met de geruststellende verklaring van de Regering, dat wij te zijner tijd wel goed zullen uitkomen. Enige angst is dan ook bij het schriftelijk onderzoek niet onuitgesproken gebleven. Is dus de overzijde nog onbekend land, angstig maakt ook, dat de Minister ons met dit ontwerp, eenmaal wet geworden, laat aanvaarden, dat wij, in tijd gezien, een brug moeten slaan over een ruimte van 5 jaren. Er is in de Tweede Kamer met name tussen de Minister en de geachte afgevaardigde mevrouw Heroma-Meilink op interruptieve wijze nogal gediscussieerd over het jaar 1901. Hetgeen daar is gezegd over het al dan niet principiële karakter van het opnemen van dit jaartal in het ontwerp is mij niet in alle opzichten duidelijk geworden. Ik heb de indruk gekregen, dat de geachte afgevaardigde mevrouw Heroma-Meilink dit jaartal geheel wilde doen vervallen — zij heeft daartoe zelfs nog een amendement ingediend — om meer marge te krijgen voor haar ideaal, de groep van degenen, op wie verhaal kan blijven worden uitgeoefend, zoveel mogelijk tot nihil te reduceren, terwijl de geachte bewindsvrouw dit jaartal hardnekkig heeft verdedigd om marge te houden in de tijd ter voorbereiding van een geheel nieuwe wet. Een dans dus rond de kalender met verschillende bedoelingen.

Niers

Vijf jaren, Mijnheer de Voorzitter, is tegenwoordig een lange tijd. Binnen die tijd moet een Kabinet staatsrechtelijk in elk geval aftreden en vrij baan maken voor een nieuw Kabinet. Het was ons dan ook meer aangenaam geweest, indien de Regering zo niet in het ontwerp een ander, vroeger jaar had genoemd, maar in elk geval bij de behandeling in de Tweede Kamer meer optimisme had gelaten over het tijdstip, waarop een algehele herziening van de tegenwoordige Armenwet is te verwachten. De moeite van het vermelden waard vind ik in dit verband nog wel, dat de geachte bewindsvrouw bij de mondelinge behandeling (*Handelingen Tweede Kamer*, blz. 3075, linkerkolom) heeft gesteld, het niet alleen in de hand te hebben of een wet tot stand komt, omdat de Kamer aan de totstandkoming ervan ook moet meewerken. Ik kan, Mijnheer de Voorzitter, hierin weliswaar geen schaduw van enige staatsrechtelijke onjuistheid ontdekken, maar ik kan de Minister wel als een van mijn reeds opgedane ervaringen als jong lid van deze Kamer toevertrouwen, dat het tempo in elk geval van de Eerste Kamer bijzonder hoog is! Ook om andere redenen dan alleen het zo spoedig mogelijk kunnen doen vervallen van deze noodregeling is de totstandkoming van een nieuwe, de Armenwet algeheel vervangende wettelijke regeling dringend geweest. Meer van dit soort „nood- of overbruggingswetten” zijn ons op het gebied van de wettelijke regeling van de moderne maatschappelijke zorg bepaald niet aangenaam. Zij zijn noch bevorderlijk voor het kwaliteitsniveau van de wetgever, noch voor een overzichtelijk en dynamisch hanteren van de materie, die is geregeld.

Is er dus een communis opinio, ook in deze Kamer, dat wijziging van hoofdstuk V van de Armenwet dringend nodig was, deze eenstemmigheid is er niet zo duidelijk bij de regeling van de wijze, waarop, en de mate, waarin het verhaalsrecht wordt beperkt. Hetgeen uit de wereld van hen, die dagelijks rond het verhaalsrecht praktiseren, en van hen, die bespiegelend over deze materie hebben gepubliceerd, reeds was bekend geworden — een en ander in de memorie van toelichting nog eens op eigen wijze verwerkt —, is voor onze fractie van voldoende gewicht geweest, onze instemming te betuigen met dit ontwerp. Door af te wegeen het grotere voordeel, dat met deze wet voor belangrijke, in sociale nood verkerende groepen uit ons volk op korte termijn nu kan worden bereikt tegen het ons inziens geringere nadeel, dat deze wet straks zal zijn een ietwat fel gekleurde nieuwe lap op een verschoten oud kleed (deze kleurwaarderingen, Mijnheer de Voorzitter, zijn van mij; de geachte bewindsvrouw heeft zelf bij de memorie van antwoord aan de Tweede Kamer de stof geleverd), is deze instemming gemotiveerd en waarderen wij het gevonden evenwicht, hetgeen niet wil zeggen, dat er geen kritische bemerkingen overblijven.

Op de aandrang ook in deze Kamer om het verhaalsrecht nu reeds in deze noodregeling geheel af te schaffen, is de Regering naar onze opvatting terecht niet gezwicht. Daarvoor is is naar de mening van de K.V.P.-fractie een ontwerp als het onderhavige een niet opportune gelegenheid en een fundamentele discussie omtrent dit punt thans moeilijk op zijn plaats. Een voor ons sterk sprekend argument is vervolgens, dat een algehele afschaffing van het verhaal zeer wel kan worden gezien als, zoals ook in de memorie van antwoord aan deze Kamer wordt gesteld, „een desavouering van het onderhoudsbeginsel”. Wij vinden dit een belangrijke reden van juridisch-praktische aard. De vraag, of een algehele afschaffing, los van het ogenblik der behandeling van dit ontwerp, voor de K.V.P.-fractie aanvaardbaar is tegen de achtergrond van het voor ons zedelijk-religieus karakter van het onderhoudsbeginsel, neigt zeer sterk tot negatieve beantwoording. Ik geef direct en graag toe, dat het verhaalsrecht als zodanig losstaat van de alimentatieplicht, maar de vorm en de omvang van dit beginsel, zoals het met name is neergelegd in het eerste boek van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, laten toch van dezelfde wetgever op zijn minst geen regeling elders toe, waaruit het gevaar ontstaat van een vergaande „ontluistering” van deze

plicht in een verkeerd begrepen evenwicht tussen eigen of groepsverantwoordelijkheid en gemeenschapsverantwoordelijkheid. Hiermede acht ik overigens niet, Mijnheer de Voorzitter, een mogelijkheid uitgesloten, dat bepaalde groepen van behoeftigen uit het alimentatieverhaallijn worden gelicht, opdat vooral voor deze groepen financiële verzorging wordt veilig gesteld in groepsregelingen. In deze richting is reeds een ontwikkeling gaande en geeft dit ontwerp ook een aanwijzing.

Bij de groepen, die volgens dit ontwerp onder zekere voorwaarden aan het verhaal worden onttrokken, zie ik een wezenlijk onderscheid tussen de groep van de bejaarden en de groep van de verpleegden. Is de ouderdom wezenlijk inherent aan het mens zijn als zodanig, het getroffen worden door enige ziekte is niet met de mens als zodanig gegeven. Voor de toekomstige bejaarden zal zowel door de A.O.W. als door particuliere of bedrijfspensioenregelingen een zodanige oude-dagsvoorziening gewaarborgd zijn, dat bijstand door Overheid of instelling van weldadigheid niet meer waarschijnlijk is, behalve voor een betrekkelijk kleine groep van personen. Voor hen, die verpleegd of verzorgd moeten worden wegens ziekte, zal bijstand wel nodig blijken, ook al reken ik met een verbetering van de invaliditeitswetgeving. Dat de invaliden, voor zover niet in een inrichting verzorgd of verpleegd, buiten deze wetgeving zijn gebleven, blijft een betreurenswaardige zaak. Van de mededelingen van de Minister bij de openbare behandeling in de Tweede Kamer en in het bijzonder van het gestelde in de memorie van antwoord aan de Eerste Kamer wordt gaarne akte genomen.

Over de verhouding tussen alimentatie en verhaal is al veel geschreven en gezegd en het artikel 28 Armenwet als trait d'union is daarbij bijzonder op de korrel genomen. Dit ligt ook voor de hand, want dit artikel is het beste mikpunt voor de ter zake uit te oefenen kritiek. Natuurlijk heeft de Minister het volste gelijk, dat formeel ten opzichte van artikel 28 door de wijziging van de Armenwet niets verandert, want „het verzoek aan de onderhoudsplichtigen, c.q. instellingen van weldadigheid blijft”. Alleen wordt, indien de Overheid steun verleent, het „voorschot” op titel van het recht dit weer te verhalen ten aanzien van de bepaalde groepen nu op wettelijke basis direct als niet meer wettelijk verhaalbare „kosten” geboekt. Deze redenering neemt echter niet weg, dat de ondersteunende Overheid, die straks krachtens de wet in bepaalde gevallen niet mag verhalen, op het terrein van de alimentatie aanmerkelijk oprukt en plaatsen gaat bezetten van de krachtens het burgerlijk recht aangewezen onderhoudsplichtigen, zonder een weg terug.

De stelling van de geachte afgevaardigde mejuffrouw Ten Broecke Hoekstra in de Tweede Kamer, dat door dit ontwerp een inbreuk op artikel 28 wordt gemaakt, heeft de Minister ontkend. Formeel heeft de Minister het gelijk ook aan haar zijde, maar zonder dit woord „inbreuk” te gebruiken, zou ik toch wel willen stellen, dat deze regeling de Overheid in elk geval op gevaarlijke wijze ten opzichte van de regel van artikel 28 in buitenspelpositie plaatst zonder dat de arbiter voor overtreding fluit.

De normale spelsituatie volgens artikel 28 is toch zo, dat de Overheid aanvullend optreedt, wanneer de onderhoudsplichtige, al dan niet uit onwil, weigert steun te verlenen, maar niet de sanctie van het verhaal. Ik geef de Minister graag toe, dat de nieuwe regeling aan de kant van de onderhoudsrechtigde geen verandering brengt, maar aan de kant van de onderhoudsplichtige verandert er wel degelijk iets, nl. dat in bepaalde gevallen de weigering sanctieloos wordt; anders gezegd: het subsidiaire karakter van de overheidssteun wordt de facto inhoudsloos. Artikel 28 heeft, naar ik zie, een sterk preambulaire werking. Het behelst op het stuk van „armenverzorging” een soort verklaring van de rechten van de burgerlijke Overheid en van de burgerlijke instellingen en hun onderlinge verhouding, neergelegd in de zinsnede: „hoewel een verzoek daartoe gedaan is”.

Niers

Artikel 28 is, zoals ik het ook zie, in ons rechtssysteem de transmissie tussen de alimentatiebepalingen uit het B.W. en de verhaalsbepalingen uit de Armenwet. Door dit ontwerp gaat er in deze transmissie nu iets wrikken, de „verzoek-clausule” loopt in bepaalde gevallen niet meer zo gesmeerd. De wijziging in de bepalingen van het verhaalsrecht heeft door deze, daarop niet aangepaste, transmissie van artikel 28 ook haar uitwerking op de alimentatieregels. Wel geen uitwerking op deze regels als zodanig, maar wel op het — als ik de beeldspraak nog even mag voortzetten — verantwoordelijkheidsmechanisme. Deze ontwrichtende of, beter, uitholende werking ziet trouwens de Regering zelf ook wel duidelijk, wanneer in de memorie van antwoord aan deze Kamer de ondertekenaars

„allerminst willen ontkennen, dat door de beperking van het verhaalsrecht het aantal gevallen, waarin alimentatieplicht gerealiseerd wordt, in belangrijke mate zal afnemen”.

Ik zou dan ook gaarne gezien hebben, Mijnheer de Voorzitter, dat van de kant van de Regering duidelijker de verwrongen positie erkend was, die het bewuste artikel 28 thans tussen alimentatie en verhaal gaat innemen, en dan niet zozeer op titel van „er is in feite niets aan de hand”, maar meer op grond van de overtuiging, dat de plaats van dit artikel in de Armenwet als zodanig (het staat ook niet in het begin van hoofdstuk V, maar van hoofdstuk III) een wijziging of aanvulling inopportuun maakt. Inopportuun, omdat het, zoals nu in de memorie van antwoord aan deze Kamer wordt gesteld

„in ieder geval een zo principieel punt betreft, dat het niet raadzaam voorkomt het anders dan bij de algehele herziening van de wetgeving op de bijstand aan de orde te stellen”.

Mijnheer de Voorzitter! Mijn beschouwingen over de verhouding alimentatie en verhaal rond artikel 28 afsluitend, zou ik willen zeggen, dat, wanneer het ontwerp kracht van wet heeft gekregen, er tussen alimentatie en verhaal een „morganatisch huwelijk” is tot stand gekomen. Nu is het algemeen bekend, dat een morganatisch huwelijk op zich zeer gelukkig kan zijn, maar wel vaak conflicten rondom het huwelijk veroorzaakt. Het geluk van dit huwelijk zie ik in de mogelijkheid, dat straks aan belangrijke groepen van in nood verkerenden een goede hulp kan worden geboden, die meer correspondeert met de in onze hedendaagse maatschappij levende gedachten van gemeenschapsgevoel en maatschappelijke zorg. Over het conflict rond artikel 28 heb ik al gesproken. Wanneer ik nog even op mogelijk andere conflictstof mag wijzen, zonder er verder op in te gaan, dan is het deze: hoe zullen straks de onderscheidene gemeenten, met elkaar vergeleken, de nieuwe regeling gaan hanteren, speciaal met het oog op de voor de gemeenten zo verschillende uitwerking van de Financiële-Verhoudingswet volgens het thans geldende ontwerp? De Minister heeft hierover in de Tweede Kamer ook gesproken en op dit punt haar vertrouwen uitgesproken. Ik stel mij hier gaarne achter, maar is het mogelijk, dat de Kamer over enige jaren nog eens hoort over de praktische gang van zaken? Over de grotere hulp, die verstrekt is kunnen worden in de onderscheidene categorieën? Over het algemene uitvoeringsbeleid van de gemeenten? Over de toepassing van het nieuwe verhaalsrecht, speciaal met het oog op de draagkrachtgrens? Over de omvang van de financiële gevolgen, die deze wetswijziging voor de gemeenten heeft? Over de houding, die de kerkelijke en particuliere instellingen van weldadigheid tegenover hun recht van verhaal hebben ingenomen? Het lijkt mij, dat gegevens als deze wel binnen een voorlopig huwelijksverbond van 5 jaren te verwerven en te reproduceren zijn. Overigens hoop ik toch, Mijnheer de Voorzitter — ik bedoel hiermede geenszins onvriendelijk te zijn —, dat dit huwelijk zich eerder dan na 5 jaar overleeft en ontbonden wordt

door de totstandkoming van een algehele herziening van de Armenwet.

Over de in het ontwerp gestelde draagkrachtgrens is in de Tweede Kamer uitvoerig gediscussieerd, een discussie, die daarom — meen ik — zo uitvoerig is geweest, omdat juist op de gestelde financiële grenzen twee amendementen waren gericht, te weten het amendement-Heroma Meilink om de draagkrachtgrens geheel te doen vervallen en het amendement-Kikkert om de vermogensgrens van f 22 500 te verhogen tot f 50 000. Alleen het laatste amendement heeft tot wijziging van het ontwerp geleid. Ofschoon het amendement-Kikkert wel een verbetering in verhouding tot het gegeven van het oorspronkelijk ontwerp heeft gebracht, blijft de verhouding tot de inkomensgrens een geheel willekeurige. Trouwens, de gestelde draagkrachtgrenzen als zodanig zijn sterk arbitrair en van enige aansluiting bij statistische, bij ervaringsgegevens uit de praktijk van de onderstand en het verhaal zelf is niet gebleken. Sluit de oorspronkelijk voorgestelde vermogensgrens van f 22 500 voor een ongehuwde nog aan bij een fiscaal criterium — door het amendement-Kikkert is dit vervallen —, de inkomensgrens van f 12 000 is m.i. volledig te voorschijn gekomen uit de overweging ergens een greep te moeten doen. Hiervoor kan ik zelfs geen fiscaal criterium vinden, Mijnheer de Voorzitter! Ik kan het misschien te fiscaal-schematisch zien, maar heeft bij het stellen van deze grenzen ook nog enige indicatie uit de praktijk van de steunverlening meegespeeld?

De gestelde draagkrachtgrens als gegeven aanvaardend, verwacht ik wel moeilijkheden, grote zelfs, bij de toepassing in de praktijk, speciaal in de verhaalsprocedure, juist omdat het criterium zo statisch is en de feiten zo emotioneel geladen zullen zijn. Ik meen, dat de norm van artikel 470 Burgerlijk Wetboek veel meer een op een billijke uitspraak gericht rechterlijk oordeel toelaat en ook mogelijk maakt dan het criterium van de draagkrachtgrens. Weliswaar is dit criterium niet vaag, maar juist daardoor loopt een verhaalsprocedure in de toekomst het gevaar een verwoede en kostbare strijd te worden om onder de bedragen van f 50 000, resp. f 12 000 te blijven. De alimentatieplichtige, die naar de mening van het verhalend orgaan voor verhaal in aanmerking komt, zal toch — gelet op de draagkrachtgrens en gegeven zijn weigering tot vrijwillige ondersteuning — financieel in staat en mentaal bereid moeten worden geacht deugdelijk verweer te willen voeren. In beginsel zal hij — ik kan het niet anders zien — de „aanslag” van het verhalend orgaan moeten afwachten, want tegenover deze — ik ben geneigd te zeggen „ambtshalve aanslag” — moet de onderhoudsplichtige aannemelijk maken, d.w.z. de rechter de redelijke overtuiging geven, dat hij zowel onder de vermogens- als onder de inkomensgrens valt. Tegenover dit gevaar van mogelijk overhaaste en lichtvaardige verhaalsacties ziet de Minister wel voldoende afweer in het risico voor het verhalend orgaan van een kostenveroordeling. Maar, Mijnheer de Voorzitter, de verhaalsprocedure is een rekestprocedure, waarin als regel geen kostenveroordeling op haar plaats is, en de Armenwet maakt hierop ook geen uitzondering. Ook in de overweging, dat het verhalend orgaan zich niet de last van veel administratief werk op de hals zal halen, wanneer niet de redelijke verwachting van een in rechte te sanctioneren verhaal gewettigd is, is voor mij een weinigzeggende waarborg. Ik zou de Minister willen vragen mijn ongerustheid op dit punt toch weg te nemen.

In de memorie van toelichting op artikel 63b wordt aan de rechter in aanzienlijke mate de nodige rechtsverfijning overgelaten. Om al bij voorbaat hieraan vanuit de wetgeving een bijdrage te leveren, wil ik de Minister vragen, of, een keer de overschrijding van de draagkrachtgrens vastgesteld, voor het vaststellen van het exacte te verhalen bedrag de norm van artikel 470 Burgerlijk Wetboek toepasselijk moet worden geacht. En vervolgens, welke betekenis dan in artikel 63b van het ontwerp de passage „en te wiens aanzien zich geen bijzondere draagkrachtverminderende omstandigheden

Niers

voordoen" heeft. Wat moet hieronder worden verstaan en gelden deze omstandigheden pas, wanneer de draagkrachtgrens is overschreden, of kunnen deze omstandigheden op deze draagkrachtgrens zelf invloed uitoefenen en deze doen fluctueren? Deze vragen formulerend — ik mag mij misschien ietwat te sterk uitdrukken, maar daarmee maak ik mijn bedoeling duidelijker —, heb ik het gevoel, dat het verhalend orgaan als een hengelaar is te zien, die van verre toekijkt of het dobbertje al dan niet onder de waterspiegel van de draagkrachtgrens komt, om dan, de vermoedelijke vangst door indiening van een verzoekschrift meldend, bij de rechterlijke behandeling veelal weer te bespeuren, dat het dobbertje juist weer boven is gekomen.

Ik verwacht, Mijnheer de Voorzitter, dat rond de draagkrachtsgrens de moeilijkheden groter zullen zijn dan de Regering voorspelt. Hierbij zal het vooral van de verhalende gemeentelijke Overheid afhangen, of deze moeilijkheden binnen redelijke verhoudingen zullen blijven. Gaat bij een gemeentelijke instantie van sociale zaken een verhaalszucht de overhand krijgen om nu, na deze wetswijziging speciaal, in elk geval de weigerachtige onderhoudsplichtigen boven de draagkrachtgrens aan te spreken, dan vrees ik, dat de rechterlijke macht aan 5 jaar niet voldoende zal hebben om tot de verwachte rechtsverfijning te komen.

Mijnheer de Voorzitter! Of de Regering de prognose juist gesteld heeft met betrekking tot de financiële gevolgen van dit ontwerp voor de gemeenten, waag ik sterk te betwijfelen. Het is in elk geval een zeer zuinige prognose en het is wel opvallend, dat ter zake gemaakte berekeningen door de Wiardi Beckman-stichting en de Raad van Advies voor de Gemeentefinanciën aanmerkelijk hoger uitkomen. Ik zou de Minister willen vragen waarom de Regering de schatting van het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft laten prevaleren boven die van de beide andere instanties. Of mag ik aannemen, dat in haar berekening ook gegevens van de Wiardi Beckman-stichting en van de Raad van Advies zijn gecalculeerd? Met alle waardering voor de decentralisatiegedachte, die dit Kabinet als één der hoofdlijnen van zijn beleid ook in de voorgestelde wetwijziging onaangetast handhaaft, heeft het er hier de schijn van, dat deze decentralisatie door de gemeenten duur, d.w.z. met eigen geld voorshands, moet worden betaald. Dat met een versterking van het Gemeentefonds, die toch generaliserende werking heeft, wel de gemeenten als zodanig een compensatie zullen ontvangen, is een schrale troost voor die individuele gemeenten, waar deze beperking van het verhaalsrecht diep zal insnijden. Kan de Minister hierover, mogelijk op basis van de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek, wat meer genuanceerde gegevens verstrekken dan ons tot nu toe zijn verstrekt?

Mijnheer de Voorzitter! Ik ga er bij de extravoorziening van het Gemeentefonds dan nog vanuit, dat deze voeding van het Gemeentefonds een equivalente compensatie zal zijn, al waag ik dit eigenlijk te betwijfelen. De verrekening met de afzonderlijke gemeenten krijgt toch volgens het geldende ontwerp van de Financiële-Verhoudingswet op zijn vroegst eerst in 1966 effect, het tijdstip dus, waarop deze verhaalsregeling naar wij, meen ik, allemaal hopen, als noodregeling zich overbodig heeft gemaakt.

Mijnheer de Voorzitter! Wij achten de vooruitzichten voor de gemeenten financieel slecht. Een hoopgevend vooruitzicht is het echter, dat de Financiële-Verhoudingswet het *Staatsblad* nog niet heeft bereikt en de Nederlandse gemeenten zowel in Eerste als in Tweede Kamer warme pleitbezorgers hebben. Waar in de verhoudingswet toch het sluitstuk moet worden aangebracht op de financiële consequenties van deze wetswijziging voor de gemeenten, lijkt mij dan ook een discussie nu op dit punt verder prematuur. Ik moge ondanks deze kritische kanttekeningen toch uitdrukkelijk verklaren, dat wij het ontwerp van harte steunen. Het is een ontwerp met verschillende aspecten, waarvan naar ik meen het aspect van

Niers e. a.

de maatschappelijke zorg aanmerkelijk beter uit de verf is gekomen dan het aspect van de juridische vormgeving.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wacht met belangstelling het antwoord van de Minister af.